

JAARVERSLAG 1986 DNPP

inleiding

Voor het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit te Groningen was het verkiezingsjaar 1986 een druk, maar vruchtbaar jaar. De Tweede Kamerverkiezingen deden niet alleen de hoeveelheid te verwerken actueel documentatiemateriaal sterk toenemen, ook werd nog meer dan anders een beroep gedaan op de dienstverlening. Deze dienstverlening vond zowel plaats op het DNPP zelf als in de vorm van medewerking aan tijdschriften, politieke fora, speciale verkiezingsactiviteiten van het middelbaar, hoger of universitair onderwijs, radioprogramma's, etcetera.

Tegelijkertijd groeiden ook de reguliere werkzaamheden. De hoeveelheid te verwerken materiaal nam toe, vooral ook door aanzienlijke schenkingen. En de automatisering van de systematische bibliografie betreffende Nederlandse politieke partijen legde, zoals gebruikelijk in een aanloopfase, een aanzienlijk beslag op de arbeidstijd.

Een speciale activiteit van het DNPP werd gerealiseerd met de Stichting De Nieuwe Kerk in het organiseren van 'Dag der Democratie' in Amsterdam. Deze geslaagde manifestatie, die als het ware de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen inluidde, kreeg zeer veel aandacht van de media.

Al deze activiteiten van het DNPP, die gezien de belangstelling in een duidelijke behoefte voorzien, konden niet anders worden gerealiseerd dan door de grote inzet van de vaste medewerkers, die zich gedurende dit jaar verzekerd wisten van de inzet van een erkend gewetensbezwaarde militaire dienst en van een vrijwilliger. Het is daarom betreurenswaardig dat aan het eind van 1986 de discussie over de financiering en daarmee het voortbestaan van het Centrum werd geopend naar aanleiding van personeelsbudgetaire problemen bij een grotere universitaire beheerseenheid, de Bibliotheek, die in feite het DNPP niet zouden behoren te raken. De uitkomst van deze discussie zou in de loop van 1987 duidelijk moeten worden.

Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP

Conform het reglement van het DNPP (art. 7, 8, 9 en 10) werd in 1980 het Wetenschappelijk Adviescollege t.b.v. het DNPP ingesteld. De leden, die met ingang van 1 juli 1986 voor een periode van twee jaar werden herbenoemd, zijn de volgende:

prof. dr. M.G. Buist, op voordracht van de Faculteit der Letteren;

prof. mr. J.J. Vis, op voordracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid;

prof. dr. P. Valkenburgh, op voordracht van de Faculteit der Sociale Wetenschappen;
drs. G.W.H. Heynen en
dr. J.M. van Boetzelaer (voorzitter), beiden op voordracht van de Bibliothecaris;
prof. dr. I. Lipschits en
mevr. C.M. Alkema-Hilbrands (secretaris), beiden als andere deskundigen in de zin van art. 9 van de regeling DNPP;
mr. W.R.H. Koops, Bibliothecaris, is adviserend lid.

In het verslagjaar kwam het Adviescollege tweemaal plenair bijeen (15 mei en 22 oktober). De huisvestingsproblematiek, die eerdere jaren een belangrijk onderdeel van de beraadslagingen was, behoeft dit jaar minder aan de orde te komen, omdat het Hoofd van de dienst Bouwzaken van de RUG na jarenlange onderhandelingen in zijn brief van 9 april 1986 toezegde dat het DNPP rond 1988 de beschikking krijgt over het pand Oude Kijk in 't Jatstraat 9 (zie onder 'huisvesting').

Veel meer aandacht besteedde het Adviescollege in haar vergaderingen (en het DB daar tussendoor) aan de problematiek van de bekostiging van het DNPP (zie ook onder 'beheer'). De vergadering van 15 mei sprak als wens uit dat het budget van het DNPP opnieuw herkenbaar moet worden gemaakt binnen de begroting van de Bibliotheek en stelde dat vastgehouden moet worden aan financiering uit centrale middelen, zo mogelijk geleid via de Bibliotheek, maar niet ten nadele van de Bibliotheek. Op de vergadering van 22 oktober kwam deze kwestie nogmaals aan de orde. Het Adviescollege besloot het CvB in een brief zijn standpunt duidelijk te maken en tevens het CvB om een onderhoud te vragen. Deze brief is op 3 december verzonden en bepleit het voortbestaan van het DNPP met minimaal 3,5 formatieplaatsen als een "landelijk unieke activiteit aan de Groningse Universiteit".

Op de laatste vergadering van het Adviescollege werd tevens zonder reserve ingestemd met het gedeeltelijk ontslag van de heer Koole als Hoofd van het DNPP, vanwege diens deeltijddienstverband als universitair docent aan de Universiteit van Leiden (zie ook onder "personele formatie").

beheer

Toen in 1977 het besluit viel om het DNPP definitief aan de Rijksuniversiteit Groningen op te richten (Universiteitsraad van 16 juni 1977) werd bepaald dat het Documentatiecentrum beheersmatig onder de Universiteitsbibliotheek ressorteert. Inhoudelijk is het DNPP zelfstandig onder de directe eindverantwoordelijkheid van het CvB. Een Wetenschappelijk Adviescollege is gevormd om te adviseren inzake het ten aanzien van het DNPP te voeren

beleid. De financiële middelen ten behoeve van de 3,5 formatieplaatsen en het exploitatiekrediet werden aan de middelen van de UB toegevoegd op voorwaarde "dat de begroting van het Documentatiecentrum als zodanig herkenbaar is binnen de begroting van de Universiteitsbibliotheek".

Bij de opstelling van het nieuwe formatieplan van de UB in 1984 is evenwel nagelaten de aparte status van het DNPP vast te leggen. Hierdoor ontstond in 1986 verschil van mening tussen de UB en het CvB over de vraag of de 3,5 formatieplaatsen van het DNPP begrepen zijn in de totaal aan de UB toegezegde formatieplaatsen. Dit leidde er toe dat het CvB in het begrotingsoverleg in oktober de drie in het Wetenschappelijk Adviescollege vertegenwoordigde faculteiten naar hun opvatting vroeg omtrent de financiële onderbrenging van het DNPP bij één of meer faculteiten. Omdat noch de UB, noch deze faculteiten grote animo koesterden het Centrum in het vervolg te moeten bekostigen, kwam hiermee het voortbestaan van het Centrum onder druk te staan. Van de kant van het DNPP, dat van deze démarches niet op de hoogte was, zijn vervolgens verschillende gesprekken gevoerd met het CvB, de faculteiten, de UB en het Adviescollege om de positie van het DNPP te verduidelijken en het belang ervan toe te lichten. Hiertoe werden onder andere overzichten van de activiteiten van het DNPP in de periode 1981-1986 en van de besluitvorming inzake de oprichting van het DNPP eind jaren zeventig gepubliceerd. Het DNPP bleef bij het standpunt dat de financiering van het Centrum, zoals destijds besloten, vanuit centrale middelen dient te blijven geschieden, zo mogelijk op herkenbare wijze geleid via de UB-begroting. Het (landelijk gezien) unieke karakter en het bovenfacultaire belang van het DNPP liggen immers ten grondslag aan deze constructie. Door de regionale pers en omroep is aan deze zaak aandacht besteed en in de Universiteitsraad werden hierover op 21 november vragen gesteld. Een besluit van het CvB werd in het voorjaar van 1987 verwacht.

Het exploitatiekrediet (*f* 30.000 in 1986) bleek opnieuw niet toereikend. De uitgaven liepen met name op door de toename van bindkosten en abonnementen van tijdschriften, de doorberekening van personeelskosten van onder andere repro-werk en door de snellere groei van bestanden door schenkingen. Een verhoging van het exploitatiekrediet is onvermijdelijk wil de kwaliteit van de bestandsopbouw niet gevaar lopen.

huisvesting

Na jarenlange discussie werd de huisvestingsproblematiek in 1986 voorlopig opgelost. In zijn brief van 9 april zegde het Hoofd van de afdeling Bouwzaken toe dat het DNPP rond 1988 de beschikking krijgt over het pand Oude Kijk in 't Jatstraat 9. In overleg met medewerkers van de afdeling Bouwzaken werd het

verbouwingsplan opgesteld. In het verbouwde pand werd tijdelijk de vakgroep Staatsrecht gehuisvest, die daar blijft totdat de tweede fase van het Harmoniecomplex gereed komt. Tot die tijd blijft het DNPP gevestigd aan het Hoge der A, alwaar in augustus door tijdelijke voorzieningen het gebrek aan ruimte kon worden ondervangen. Sinds die tijd beschikt het DNPP over extra magazijnruimte en een geschikte studiezaal.

personeelsformatie

Per 1 januari 1986 was de staf van het DNPP als volgt samengesteld:

mevr. A.A. Koeneman - documentaliste (0,5 fte);

drs. R.A. Koole - hoofd (1,0 fte; voor 16 uur per week was hij echter gedetacheerd aan de Rijksuniversiteit Leiden);

dr. A.P.M. Lucardie - wetenschappelijk medewerker (0,5 fte);

mevr. I.M. Noomen - documentaliste (0,5 fte);

drs. G. Voerman - werkzaam als erkend gewetensbezwaarde militaire dienst;

mevr. A.H. van Zanten-Rookmaker - secretaresse (1,0 fte).

De vergoeding voor de detachering van de heer Koole door de Rijksuniversiteit Leiden werd aangewend om de aanstelling van de heer Voerman te bekostigen. In het verslagjaar verrichtte drs. J. Hippe als vrijwilliger weer vele diensten voor het Centrum. In het voorjaar rondde mevrouw K. van Barneveld haar stage in het kader van haar studie sociologie af. Vanwege de drukke werkzaamheden op het DNPP werd eenmalig afgezien van de opname van stagiaires van de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie te Groningen. Het DNPP blijft evenwel als stageplaats beschikbaar. In december werd met drs. H. Meyer ,historicus, overeengekomen dat hij vanaf januari 1987 een jaar lang als vrijwilliger op half-time basis werkzaamheden voor het DNPP zal verrichten. (Zie verder onder 'beheer'.)

dienstverlening

De dienstverlening, die steeds een groot beslag op de arbeidstijd legt, vindt gewoonlijk op drieërlei wijze plaats: rechtstreeks aan gebruikers die ter plaatse de bestanden raadplegen; als reactie op schriftelijke verzoeken; en als reactie op telefonische verzoeken. Het aantal gebruikers dat het DNPP bezoekt ligt de laatste jaren op ruim duizend per jaar. In 1986 nam dit aantal met circa 200 toe, door de verkiezingen die in het voorjaar gehouden werden. Door die verkiezingen vroegen ook de andere vormen van dienstverlening extra inzet. De groep gebruikers bestond voornamelijk uit doctoraalstudenten uit verschillende disciplines, maar ook universitaire docenten, partijleden, journalisten, leraren en leerlingen van middelbare scholen en anderen deden

een beroep op het Centrum. Vaak ook werden medewerkers van het DNPP gevraagd medewerking te verlenen aan activiteiten die verband hielden met de verkiezingen.

De dienstverlening varieerde aldus van het wegwijs maken in en ter beschikking stellen van bestanden tot bijvoorbeeld het houden van lezingen voor de Universiteit van Oldenburg of het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, het verzorgen van radiocommentaren op Radio Noord, het assisteren bij verkiezingsprojecten op middelbare scholen in de regio of het selecteren van illustratiemateriaal uit de affiche-collectie voor de uitgave van een schoolboek. Tevens werd een uitgebreid literatuuronderzoek verricht over "de (her)oprichting van politieke partijen direct na de Tweede Wereldoorlog" ten behoeve van deel 12 van "Het Koninkrijk der Nederlanden tijdens de Tweede Wereldoorlog" van dr. L. de Jong.

documentatie

De tweede belangrijke taak van het DNPP, naast en als voorwaarde voor de dienstverlening, wordt gevormd door de documentatieactiviteiten. Voor een uitgebreid overzicht van de op het Centrum aanwezige periodieken (volledige jaargangen, ontbrekende nummers) en de overige documentatiebestanden verwijzen we naar de in het najaar van 1983 gepubliceerde 'Beschrijving van het aanwezige materiaal op het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen' (32 blz.). Binnenkort zal hiervan een geheel vernieuwde versie verschijnen.

Een globale aanduiding is hier echter wel op zijn plaats. In 1986 werden op het DNPP de volgende bestanden bijgehouden en uitgebreid:

1. systematische bibliografie, waarin artikelen van en over partijen uit alle partijbladen en opinieweekbladen en voorts uit enkele dagbladen en wetenschappelijke tijdschriften, alsmede boeken en brochures worden verwerkt. De belangrijkste hoofdrubriek "A" van de bibliografie is sinds 1978 per partij in 29 subrubrieken onderverdeeld naar beleidsterreinen, interne partijaangelegenheden en biografische informatie over politici. De hoofdrubriek "B" van deze systematische bibliografie handelt over theoretische aspecten van partijvorming en politieke systemen. In de hoofdrubriek "E" wordt literatuur ontsloten over ideologieën en maatschappijvisies, die niet zonder meer aan een specifieke partij in de hoofdrubriek "A" gerelateerd kan worden. (Zie ook 'automatisering'.)
2. knipselarchief, waarin op basis van vier dagbladen (NRC-Handelsblad, De Volkskrant, Trouw en Nieuwsblad van het Noorden) relevante artikelen per partij chronologisch worden geordend.

3. handbibliotheek, waarin overzichts- en achtergrondwerken van en over politieke partijen (ter inzage op de studiezaal). In 1982 werd dit bestand opgezet. De handbibliotheek is beperkt van opzet en omvat geselecteerde werken, die evenals de overige bestanden niet worden uitgeleend (zie ook de Aanwinstenlijst 1986 elders in dit Jaarboek).

4. brochurecollectie. Bij dit bestand, dat eveneens in 1982 werd opgezet, wordt naar volledigheid gestreefd. Dat wil zeggen: alle door partijen of verwante organisaties gepubliceerde brochures, nota's en rapporten worden aangeschaft (zie ook hier de Aanwinstenlijst 1986 elders in dit Jaarboek). Vanzelfsprekend worden alle brochures ontsloten via de systematische bibliografie.

5. collectie dag- week- en partijbladen. Het DNPP bezit vanaf 1973 een uitgebreide collectie ingebonden dagbladen (7 landelijke, 4 regionale), opinieweekbladen (in 1986: 7) en partijbladen. Zeker bij de laatste categorie wordt gestreefd naar volledigheid. Tot 1986 werden de meeste dag- en weekbladen, bestemd om ingebonden te worden, gratis verkregen van de Openbare Bibliotheek in Groningen, nadat zij daar geruime tijd ter inzage hadden gelegen. Omdat steeds vaker exemplaren ontbraken en omdat de periode tussen verschijningsdatum en beschikbaarheid van de ingebonden jaargangen onhanteerbaar werd, is in 1986 besloten op alle opinieweekbladen en enkele dagbladen een eigen abonnement te nemen (op enkele dagbladen was reeds per 1 januari 1984 een microficheabonnement genomen).

6. geluidsarchief. Naast enkele interviews met prominente partijpolitici bevat deze collectie vooral integrale geluidsopnames van belangrijk geachte partijcongressen.

7. affiche-collectie. In 1986 is begonnen de groeiende hoeveelheid affiches systematisch te ordenen, te fotograferen en te ontsluiten. Eind 1986 bezat het DNPP ongeveer 400 verschillende affiches van politieke partijen. Tegen betaling kunnen negatieven en/of afdrukken ter beschikking worden gesteld.

8. archivalia. De laatste jaren ontvangt het DNPP regelmatig archivalia van partijen en particulieren. Per 31 december 1986 had het DNPP de volgende, voor onderzoek beschikbare, collecties in beheer:

- H. Dekker (PPR; 1967-1971)
- dr. W. Drees jr. (DS'70; 1970-1983)
- DS'70 (partijarchief; 1970-1983)
- mr. H.C. Dresselhuys (Vrije Liberalen en Vrijheidsbond; ca. 1915-1926)
- Liberale Studenten Vereniging Nederland (1963-1976)
- A.J. Meerburg en N.F.I. Schwarz (D66; 1968-1974)
- PSP-afdeling Groningen (1957-1968)
- J. Schilthuis (VDB; 1919-1946)
- dr. G. Taal (over Nederlands liberalisme; ca. 1870-1956)
- VVD (inclusief archiefstukken inzake LSP en PvdV; ca. 1900-1956).

9. overig. Zonder uitputtend te willen zijn noemen we hier nog enkele bestanden:

- het partijdatabestand;
- collecties Statuten, Reglementen, Jaarverslagen en programma's;
- personenbestand.

Om deze bestanden, vooral de systematische bibliografie, ook voor een vroegere periode op specifieke deelreinen zo volledig mogelijk te maken, worden zogenaamde 'documentatieprojecten' opgezet. In 1986 werd gewerkt aan het project over "de PvdA en het buitenlands beleid 1946-1986".

De verwerking van de schenkingen van documentatie- en archiefmateriaal is zeer arbeidsintensief. Dankzij de extra inzet van een gewetensbezwaarde militaire dienst (zie 'personeelsformatie') kon in 1986 een aanzienlijk deel van dit soort materiaal worden verwerkt.

Een aantal schenkingen wacht nog op ordening en verwerking, waaronder de in 1986 ontvangen collectie van de heer Ploeger, met onder andere materiaal over het anarchisme in (Noord-)Nederland.

automatisering

In 1986 is - na geruime tijd van voorbereiding - een begin gemaakt met de automatisering van de DNPP-bestanden. Gestart is met het computermatig verwerken van de titelbeschrijvingen voor de systematische bibliografie. Deze verwerking vindt plaats via het systeem van PICA, het samenwerkingsverband van de wetenschappelijke bibliotheken, waarvan het bureau gevestigd is in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Dit betekent dat in 1986 veel arbeidstijd is gestopt in het aanpassen van de ontsluitingssystematiek aan het "format" van PICA. Deze aanpassing verliep trager dan voorzien, onder andere omdat ook aan de kant van PICA wijzigingen in de programmatuur moesten worden aangebracht. Aan het eind van 1986 leken de meeste barrières genomen te zijn, zodat verwacht werd dat vanaf het voorjaar van 1987 ook gerichte zoekopdrachten - de zogenaamde "retrieval" - mogelijk zijn (onder andere op "behandelde periode"). Het zal echter nog geruime tijd duren voordat ook de retrospectieve verwerking van titelbeschrijvingen geklaard is. De dagelijkse coördinatie van de automatisering van de systematische bibliografie via PICA was bij het DNPP in handen van mevrouw Noomen.

In 1986 werd door de heren Koole en Lucardie ten behoeve van het DNPP een personal computer aangeschaft, gefinancierd door gelden die zij ontvangen hadden voor hun medewerking aan het project over "Social Democracy and Semi-alignment" (zie onder "onderzoek en publikaties"). Hierdoor kon de tekstverwerking gemoderniseerd worden en kon een aanvang gemaakt worden

met de automatisering van de kleinere DNPP-bestanden.

onderzoek en publikaties

Behalve de documentatie en dienstverlening heeft het DNPP ook tot taak wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden. Om deze taken naar behoren te kunnen vervullen zijn goede contacten met de onderzoekswereld van belang. Verschillende - meestal elders geïnitieerde - onderzoeksprojecten werden in 1986 door het DNPP ondersteund:

- "European Preference Voting Project", onderzoek naar het gebruik van voorkeurstemmen bij Europese verkiezingen; coördinatie: Michael Steed (University of Manchester).
- "Partijen project", onderzoek naar interne besluitvormingsprocessen, gecoördineerd door H. Daalder en G.A. Irwin (Rijksuniversiteit Leiden)
- "Comparative Political Finance", onderzoeksproject geïnitieerd door de IPSA Research Committee on Political Finance and Political Corruption, gecoördineerd door Herbert Alexander (University of Southern California).
- "Social Democracy and Semi-alignment", onderzoek naar de houding van sociaal-democratische partijen ten opzichte van het veiligheidsbeleid, gecoördineerd door Nils Orvik (Queens University, Kingston, Canada); dit project werd in 1986 afgesloten.
- In samenwerking met prof. dr. H. Daalder (RU-Leiden) verrichtte de heer Koole een studie over Nederlandse liberale partijen ten behoeve van een in 1987 bij Cambridge University Press te verschijnen bundel over "Liberal Parties in Western Europe" (E. Kirchner - red.).
- Met de prof. mr. B.M. Teldersstichting werd overeengekomen dat het DNPP een beknopte geschiedschrijving zal verzorgen van de ontwikkeling van de partijorganisatie van de VVD. De bedoeling is dat deze rond het 40-jarig bestaan van de VVD, januari 1988, in boekvorm zal worden gepubliceerd. Ten behoeve van enige personele ondersteuning heeft de Teldersstichting een klein bedrag aan het DNPP ter beschikking gesteld. De inhoudelijke verantwoording van het project ligt vanzelfsprekend geheel bij het DNPP.
- Documentatiewerk werd verricht ten behoeve van het Compendium voor Politiek en Samenleving in Nederland (onder redactie van H. Daalder en C.J.M. Schuyt), een losbladige uitgave die in 1986 begon te verschijnen bij Samsom en waarin de heer Koole het hoofdstuk over 'Politieke Partijen' verzorgt.
- Een uitgebreide literatuurlijst werd door mevrouw A.A. Koeneman

opgesteld over de (her)oprichting van politieke partijen direct na de Tweede Wereldoorlog ten behoeve van deel 12 van "Het Koninkrijk der Nederlanden tijdens de Tweede Wereldoorlog" van L. de Jong.

Naast de hierboven vermelde ondersteuning van onderzoeksprojecten hebben ook individuele medewerkers van het DNPP geparticipeerd in onderzoeken en deelgenomen aan wetenschappelijke onderzoeken (onder andere: ECPR in Göteborg, Politicologenetmaal in Amersfoort, WBS-conferenties in Amsterdam en Overcinge, 'Drees-symposium' te Leiden).

Verskillende onderzoeksresultaten werden vastgelegd in schriftelijke stukken, zoals ook blijkt uit onderstaande lijst van publikaties van de stafleden in 1986:

- L. Koeneman, "Het referendum in discussie: SDAP-fractie uit 1903 vindt medestander in PPR", in: Radikale Notities, no. 1, blz. 5-9.
- Lidie Koeneman en Gerrit Voerman, "Het partijgebeuren; kroniek van de partijpolitieke gebeurtenissen van het jaar 1985", in: Jaarboek DNPP 1986, blz. 14-67.
- Ruud Koole (red.), Binnenhof Binnenste Buiten; slagen en falen van de Nederlandse parlementaire democratie. (Weesp: De Haan, 1986), 204 blz.
- R.A. Koole, "De broze metamorfose van het CDA", in: Socialisme en Democratie, no. 5, blz. 135-139.
- R.A. Koole, "Het DNPP en de bestudering van politieke partijen", in: Groniek, no. 95, blz. 54-63.
- R.A. Koole, "Politieke Partijen", eerste deel, in: Compendium voor Politiek en Samenleving in Nederland (onder redactie van prof. dr. H. Daalder en prof. dr. mr. C.J.M. Schuyt), hfst. A1100, 83 blz.
- R.A. Koole, "Politieke partijen", in: Werkboek Staatskunde, samengesteld door de vakgroepen politieke wetenschappen en staatsrechtelijke vakken van de Rijksuniversiteit Leiden, blz. 118-131.
- R.A. Koole, "Visitekaartjes grote partijen anders dan de politieke werkelijkheid", in: JASON, magazine voor internationale vraagstukken, blz. 18-24.
- R.A. Koole, "De voortdurende kritiek op de parlementaire democratie", in: R.A. Koole (red.), Binnenhof Binnenste Buiten. (Weesp: De Haan, 1986), blz. 14-31.
- R. Koole en P. Lucardie, "The Netherlands: Social Democrats and Security Policy", in: N. Orvik (red.), Semialignment and Western Security. (London: Croom Helm), blz. 108-147.
- R.A. Koole en P. Lucardie, "Les Sociaux-Démocrates hollandais et la politique de défense. Un cas (proto)typique de hollandisme?", in: H. Portelli et D. Hanley (red.), Social-Démocratie et Défense en Europe,

(Université Parix X - Nanterre), blz. 11-40.

- R.A. Koole en A.P.M. Lucardie, "VVD gewoon een conservatieve partij", in: De Volkskrant, 16 juli, blz. 7.
- R.A. Koole en G. Voerman, "Het lidmaatschap van politieke partijen na 1945", in: Jaarboek DNPP 1985, blz. 115-176.
- R.A. Koole en G. Voerman, "Verkiezingscampagnes: de personificatie en de professionalisering van de stemmenjacht", in: Kleio, no. 3 (april), blz. 1-10.
- A.P.M. Lucardie, "Dwergen, splinters en eendagsvliegen: een nieuwe poging tot inventarisatie van partijen aan de rand van het Nederlandse partijstelsel", in: Jaarboek DNPP 1985, blz. 68-93.
- Paul Lucardie, "Jonas, de sprekende krekkel en Klein Duimpje; Radikaal Links in de verkiezingsstrijd", in: Radikale Notities, no. 4, blz. 3-7.
- A.P.M. Lucardie, "Nieuw Links twintig jaar oud: na 'Tien over Rood' tijd voor een spelletje 'snooker'?", in: Socialisme en Democratie, no. 10 (oktober), blz. 303-307.
- P. Lucardie, "Profeet, geweten en volkstribuun: de betekenis van minifracties", in: Namens, december 1986, blz. 447-450.
- Gerrit Voerman, "Van erfdelers naar voordeurdelers?", in: LEF, nr. 15 (oktober), blz. 7-16 (over de verhouding PvdA-VVD).

relaties met instellingen en het onderwijsveld

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste organisaties waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Van alle partijen ontving het DNPP periodieken, brochures, nota's en rapporten, voor een groot deel gratis. Van sommige partijen werden ook archivalia ontvangen.

Medio 1986 werd het DNPP verzocht een ondersteunende rol te spelen in een op te zetten samenwerkingsverband tussen de universiteiten van Leiden en Groningen gericht op de opleiding van de zogenaamde assistenten of onderzoekers in opleiding (AIO's of OIO's) op het gebied van de nieuwste geschiedenis.

In het najaar van 1986 werd het DNPP bovendien gevraagd mee te werken aan een landelijk netwerk, dat een soortgelijk doel kent. Het DNPP treedt deze verzoeken vanzelfsprekend welwillend tegemoet.

De heer Lucardie onderhield namens het DNPP de contacten met de Stichting Burgerschapskunde te Leiden. Hij is lid van de redactieraad van de serie "Politiek Veelstromenland", die door de Stichting wordt gepubliceerd. Tevens vervaardigde hij een vergelijking van verkiezingsprogramma's die door de Stichting Burgerschapskunde op grote schaal werd verspreid.

De heer Koole is lid van de landelijke Coördinatiecommissie ter bestudering van de parlementaire geschiedenis in Nederland, van waaruit in 1986 nieuwe impulsen uitgingen.

In de vorige paragraaf werden reeds enkele contacten op onderzoeksgebied genoemd met universitaire instellingen. Daarnaast werden in 1986 door medewerkers van het DNPP ook gastcolleges gegeven en cursussen verzorgd of ondersteund. Zo werd medewerking verleend aan de (voorbereiding van) colleges over de verzuiling in Nederland (vakgroep Nieuwste Geschiedenis - RUG) en over de geschiedenis van de VVD (vakgroep Eigentijdse Geschiedenis -RUG).

De heer Lucardie verzorgde onder andere twee cursussen van tien wekelijkse lessen voor de Volksuniversiteit Groningen. In het voorjaar behandelde hij "Verkiezingen voor de Raad en de Tweede Kamer" en in het najaar samen met de heer Voerman "Amerika, de Sovjet-Unie en India". Laatstgenoemde cursus werd in het najaar ook aan het Centrum voor Sociaal Cultureel Werk Pitteloo te Assen gegeven.

De heer Koole hield in juli een tweetal lezingen in Den Haag voor Belgische docenten, op verzoek van het Ministerie van Onderwijs & Wetenschappen over "Het politieke bestel en de verkiezingen" in het kader van het cultureel verdrag met België. In het najaar gaf hij in Groningen en Leeuwarden enkele colleges over "Het functioneren van de ministerraad in het Nederlandse politieke systeem" in het kader van het post-academiaal onderwijs (PAO) voor historici. Door zijn docentschap in Leiden kon de heer Koole ook op die wijze banden met het universitair onderwijs buiten Groningen aanhalen.

Dag der Democratie

Als vervolg op een serie bijeenkomsten in 1985 (zie Jaarboek DNPP 1985) werd aan het begin van de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen in de Nieuwe Kerk in Amsterdam door het DNPP en de Stichting De Nieuwe Kerk een zogenaamde dag der democratie georganiseerd. Een politieke markt met zestig kraampjes van partijen, actiegroepen en belangenorganisaties zorgde voor een permanente omlijsting. Een belangrijk onderdeel was het "politiek spreekuur", waarin "gewone burgers" ieder steeds tien minuten met een lid van de Tweede Kamer konden spreken. Voor dit spreekuur van ruim vijf kwartier waren ongeveer vijftig leden van de Tweede Kamer beschikbaar. De "Dag der Democratie" werd afgesloten met een debat, waarin oppositieleider Den Uyl en minister-president Lubbers de hoofdrollen vervulden. Zij namen tevens de eerste exemplaren in ontvangst van de bundel "Binnenhof Binnenste Buiten" (onder redactie van R.A. Koole), die voortgekomen was uit de gelijknamige activiteit in de Nieuwe Kerk, ongeveer een jaar eerder.

Voor de 'dag der democratie' bestond zeer veel aandacht bij de media. Alle dagbladen hebben erover bericht. Een uitgebreide samenvatting van het spreekuur en het debat van ongeveer 40 minuten was de volgende dag te zien in het KRO televisieprogramma Brandpunt. Het DNPP en de Nieuwe Kerk zijn voornemens om hun samenwerking in dit opzicht te continueren.